

DECLARAȚIA DE LA ISTANBUL CU PRIVIRE LA TRAFICUL DE ORGANE ȘI TURISMUL DE TRANSPLANT (Ediția 2018)

Preambul

Transplantul de organe, unul dintre cele mai mari succese din domeniul medical al secolului douăzeci, a prelungit și ameliorat viețile a sute de mii de pacienți din întreaga lume. Nenumăratele acte de generozitate ale donatorilor de organe și ale familiilor acestora, la fel ca numeroasele progrese științifice și clinice atinse de specialiștii dedicați din domeniul medical, au făcut ca transplantul de organe să devină nu numai o terapie de salvare a vieților, ci și un simbol de solidaritate umană. Totuși, aceste realizări au fost pătate de numeroasele rapoarte cu privire la traficul de organe, traficul de ființe umane cu scop de prelevare de organe și cu privire la pacienții care călătoresc în străinătate în scopul procurării organelor de la oameni săraci și vulnerabili. S-a estimat că în 2007 până la 10% din transplanturile din întreaga lume au implicat astfel de practici [1].

În scopul abordării problemelor urgente și în creștere cauzate de aceste activități neetice, Societatea De Transplant (SDT) și Societatea Internațională de Nefrologie (SIN) au organizat în aprilie 2008 un Summit la Istanbul. 151 de participanți - reprezentanți din domeniul științific și medical, funcționari de stat, oameni de știință din domeniul social și al eticii – au ajuns la un consens cu privire la Declarația de la Istanbul [2], care a fost ulterior aprobată de peste 135 de societăți medicale, naționale și internaționale, și de organizații guvernamentale implicate în transplantul de organe.

Declarația de la Istanbul exprimă concluzia profesioniștilor din domeniul donării și transplantului și a colegilor lor din domenii conexe că beneficiile transplantului trebuie maximizate și partajate echitabil pentru acei care au nevoie, fără a se baza pe practici neetice și abuzuri, care au adus prejudicii persoanelor sărace și neputincioase din întreaga lume. Scopul acesteia este de a oferi îndrumări etice profesioniștilor și factorilor de decizie politică care împărtășesc acest obiectiv. Declarația completează astfel eforturile societăților profesionale, ale autorităților naționale în sănătate și ale organizațiilor interguvernamentale, cum ar fi Organizația Mondială a Sănătății [3], Organizația Națiunilor Unite [4,5], și Consiliul Europei [6-8], pentru a oferi suport în dezvoltarea unor programe de donare și transplant de organe etice și pentru a preveni traficul de organe și turismul de transplant. Aceste eforturi au contribuit la obținerea progreselor considerabile înregistrate în țările din întreaga lume începând cu anul 2008.

În 2010, Societatea De Transplant (SDT) și Societatea Internațională de Nefrologie (SIN) au creat Grupul Custode al Declarației de la Istanbul (GCDI) pentru a disemina Declarația și pentru a răspunde la noile provocări legate de traficul de organe și de turismul de transplant. În perioada februarie-mai 2018, ca răspuns la progresele medicale, legale și sociale din domeniu, GCDI a efectuat o consultare amplă, deschisă pentru toate părțile interesate, pentru a actualiza Declarația. Rezultatele proceselor de consultare au fost prezentate, revizuite și adoptate, așa cum sunt reprezentate în acest document, în iulie 2018, la Madrid, pe parcursul Congresului Internațional al SDT.

Declarația trebuie interpretată ca un tot întreg și fiecare principiu trebuie aplicat în lumina tuturor celorlalte principii, care sunt la fel de importante. Documentul cu Comentarii anexat explică și elaborează textul Declarației și sugerează strategii de implementare.

Definiții

Termenii care urmează au sensuri specifice în contextul acestui document.

Traficul de organe constă în oricare dintre următoarele activități:

- (a) Prelevarea organelor de la donatori vii sau decedați fără consimțământ valabil sau autorizație, sau în schimbul câștigului financiar sau a unor avantaje comparabile pentru donator și/sau pentru o persoană terță;
- (b) orice transportare, manipulare, transplantare sau altă utilizare a unor astfel de organe;
- (c) oferirea oricărui avantaj inoportun, sau solicitarea acestuia, de către personalul medical, funcționari publici, sau angajați ai unor entități din sectorul privat pentru a facilita sau efectua astfel de prelevări sau utilizări;
- (d) solicitarea sau recrutarea donatorilor sau primitorilor, în cazul în care acestea sunt efectuate pentru câștig financiar sau avantaje comparabile; sau
- (e) încercarea de a săvârși, de a ajuta sau de a favoriza comiterea oricăruia dintre aceste acte.¹

Traficul de persoane cu scop de prelevare de organe reprezintă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere la forță sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra unei alte persoane, în scopul prelevării de organe.²

¹ Această definiție este derivată din *Convenția Consiliului Europei împotriva Traficului de Organe Umane* (2015). [8]

² Această definiție este derivată din *Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a Femeilor și Copiilor, supliment la Convenția Națiunilor Unite împotriva Crimei Organizate Transnaționale* (2000). [4] Protocolul prevede că 'consimțământul' victimei traficului de persoane este irelevant atunci când a fost folosit oricare dintre mijloacele enumerate în definiție.

În contextul acestei Declarații, termenul de **rezident** înseamnă o persoană care locuiește într-o țară, fiind sau nu cetățean al acestei țări; termenul **non-rezident** se referă la toate persoanele care nu sunt rezidenți, inclusiv cei care călătoresc și locuiesc temporar într-o țară, cu scopul de a obține un transplant.

Călătoria în scop de transplant este circulația persoanelor dincolo de frontierele jurisdicționale³ cu scop de a efectua un transplant. Călătoria în scop de transplant se transformă în **turism de transplant**, și astfel devine neetică, dacă implică traficul de persoane în scopul prelevării de organe sau traficul de organe umane, sau dacă resursele (organe, specialiști și centre de transplant) destinate pentru oferirea transplantului pacienților non-rezidenți subminează capacitatea țării de a oferi servicii de transplant propriei populații.

Auto-suficiența cu privire la donarea și transplantul de organe înseamnă satisfacerea necesităților în transplant a unei țări prin utilizarea serviciilor de donare și transplant prevăzute în țară și a organelor donate de către rezidenții săi, sau prin schimbul echitabil al resurselor cu alte țări sau jurisdicții.

Neutralitatea financiară în donarea de organe presupune că donatorii și familiile acestora nu au pierderi, și nici câștiguri financiare ca rezultat al actului de donare.

Principii

1. Guvernele naționale trebuie să elaboreze și să implementeze programe solide din punct de vedere etic și clinic pentru prevenirea și tratamentul insuficiențelor de organe, în concordanță cu satisfacerea necesităților generale de asistență medicală a populației țării.
2. Oferirea asistenței medicale optime donatorilor de organe și beneficiarilor de transplant ar trebui să fie un obiectiv principal al politicilor și programelor de transplant.
3. Traficul de organe umane și traficul de persoane cu scop de prelevare de organe trebuie interzise și clasificate drept crime.
4. Donarea de organe trebuie să fie un act neutru din punct de vedere financiar.
5. Fiecare țară sau jurisdicție trebuie să elaboreze și să implementeze legislația și regulile care să reglementeze prelevarea de organe de la donatorii decedați și în viață și practicile de transplant, în conformitate cu standardele internaționale

³ În contextual acestei Declarații, termenul jurisdicție cuprinde nu doar sensul de națiuni, dar și state, provincii, alte arii definite formal într-o țară, cât și entități legale regionale și supra-naționale care dețin autoritate de a reglementa donarea și transplantul de organe.

The **DECLARATION** of **ISTANBUL**
on **ORGAN TRAFFICKING** and **TRANSPLANT TOURISM**

6. Autoritățile desemnate în fiecare jurisdicție trebuie să monitorizeze și să fie responsabile de practicile de donare, alocare și transplant de organe pentru a asigura standardizarea, trasabilitatea, transparența, calitatea, siguranța, corectitudinea și încrederea publică.
7. Toți rezidenții unei țări trebuie să aibă acces echitabil la serviciile de donare și transplant și la organele prelevate de la donatori decedați.
8. Organele pentru transplant trebuie să fie alocate echitabil în țară sau jurisdicție, în conformitate cu regulile obiective, non-discriminatorii, justificate în plan extern și transparente, ghidate de criterii clinice și norme etice.
9. Personalul medical și instituțiile medicale trebuie să fie implicate în prevenirea și abordarea traficului de organe, traficului de persoane în scopul prelevării de organe și a turismului de transplant.
10. Guvernarea și personalul medical trebuie să implementeze strategii pentru a descuraja turismul de transplant și de a preveni implicarea rezidenților țărilor lor în astfel de activități.
11. Țările trebuie să depună eforturi pentru a obține auto-suficiență cu privire la donarea și transplantul de organe.

REFERENCES

1. Shimazono Y. 2007. The state of the international organ trade: a provisional picture based on integration of available information. *Bulletin of the World Health Organization*, 85(12): 955-962.
2. Steering Committee of the Istanbul Summit. Organ trafficking and transplant tourism and commercialism: the Declaration of Istanbul. *The Lancet*. 2008 Jul 5;372(9632):5-6.
3. Sixty-Third World Health Assembly. *WHO Guiding Principles on Human Cell, Tissue and Organ Transplantation*, endorsed in Resolution WHA63.22, 21 May 2010, available at <http://www.who.int/transplantation/en/>.
4. United Nations General Assembly. *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*, endorsed in Resolution 55/25, 15 Nov. 2000, available at <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>.
5. United Nations General Assembly. *Strengthening and promoting effective measures and international cooperation on organ donation and transplantation to prevent and combat trafficking in persons for the purpose of organ removal and trafficking in human organs*, endorsed in Resolution

The **DECLARATION** of **ISTANBUL**
on **ORGAN TRAFFICKING** and **TRANSPLANT TOURISM**

71/33, 8 September 2017, available at https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/71/322.

6. Council of Europe. *Convention for the protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine* (ETS No. 164), Oviedo, 4 April 1997, available at <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/164>.
7. Council of Europe. *Additional Protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine concerning Transplantation of Organs and Tissues of Human Origin* (ETS No. 186), Strasbourg, 1 May 2006, available at <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/186>.
8. Council of Europe. *Convention against Trafficking in Human Organs* (ETS No. 216), Santiago de Compostela, 25 March 2015, available at <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/216/>.